

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Ігор Полухтов,
юрист компанії "УКРЗЕМКОМ", аспірант НДІ
інтелектуальної власності АПРН України

(закінчення, початок у № 4'2006)

*"Ті ж самі засоби, що роблять
людину здатною збагатитися,
заважають їй насолоджуватися
багатствами".*

А. Рівароль.

Найпоширенішими і найдієвішими способами захисту прав на комерційні позначення, як свідчить судова практика України, є відшкодування збитків, стягнення незаконно одержаного доходу та виплата компенсації, за допомогою яких задовольняється майновий інтерес правовласника.

Відповідно до ст. 45 Угоди ТРІПС, яка регулює питання відшкодування збитків, судові органи мають право видати судовий наказ, що пропонує порушнику оплатити власнику прав збитки, сума яких достатня для того, щоб компенсувати збитки, завданні у зв'язку з порушенням права інтелектуальної власності діями порушника, який знав або мав достатні підстави знати про те, що він здійснює правопорушення. Судові органи також мають право винести судовий наказ, який зобов'язує порушника відшкодувати правовласнику витрати, які можуть

включати належний гонорар адвоката. У відповідних випадках члени можуть уповноважити судові органи вимагати стягнення прибутку і/або виплати попередньо встановлених збитків, навіть, у випадках, якщо порушник не знав або не мав достатніх підстав знати про те, що він здійснює правопорушення.

Відповідно до ст. 22 ЦК України, особа, якій завдано збитки у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. До того ж, збитками чинне законодавство визначає:

- реальні збитки, тобто втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права;
- а також, упущену вигоду, тобто доходи, які особа могла би реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене.

Згідно зі статтею 224 ГК, учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси

ЗАХИСТ ПРАВ

якого порушено. Під збитками розуміються витрати, зроблені управленою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управлена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною.

Відповідно до ст. 225 ГК до складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, включаються:

- вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства;
- додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною;
- не одержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною;
- матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

До того ж, в будь-якому разі, потрібно виходити із основного принципу, що збитки, завдані особі внаслідок порушення її цивільних прав, відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі. Та враховувати те, що у разі одержання особою, яка порушила право, у зв'язку із цим порушенням доходів, розмір упущеної вигоди, що має відшкодо-

уватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

Права на комерційне найменування та торгівельну марку, належить до так званих абсолютних прав, тобто це право діє стосовно кожної людини, яка повинна утримуватися від порушення правомочностей власника цього права. З цього постулату, зокрема, і випливає таке майнове право інтелектуальної власності на комерційні позначення, як право перешкоджати іншим особам неправомірно їх використовувати, в тому числі забороняти незаконне використання та вимагати відшкодування завданих збитків.

Визначення шкоди в справах промислової власності незмінно вимагає від позивача, що виграв справу, у якості першого кроку визначитись, чи буде він підіймати питання про завданні збитки або виявляти об'єми отриманого порушником прибутку. Ці два варіанти є, безперечно, взаємовиключними, так як, обравши варіант встановлення прибутку, позивач приймає дії відповідача як власні. Вибір варіанту у кожному випадку залежить від фактів. Іноді фактор часу може зіграти важливу роль, і судове провадження, у відношенні встановлення відповідальності, виявляє достатньо фактичного матеріалу, що дозволяє позивачеві швидко вирішити питання визначення прибутку. Іноді буває так, що відповідачеві вдається забезпечити продаж спірного виробу у значно більших об'ємах, ніж це зміг би зробити сам позивач. В таких випадках для позивача вигідніше обрати варіант встановлення прибутку, ніж проводити інші дослідження [8, С.333]. Яким чином діяти в кожно-

му конкретному випадку залежить від правовласника. Чинне законодавство не визначає ні розмірів можливого відшкодування збитків завданих порушенням прав на торгівельну марку, комерційне найменування або географічне зазначення, ні методи нарахування збитків, ні чітко встановлених механізмів доведення реальної шкоди або упущеної вигоди, тому правовласник або його представник повинні враховувати реальні можливості щодо надання суду доказової бази, на яку вони змогли б посперитися, фактор часу судового провадження та інші фактори.

Необхідність заявлення завданої реальної шкоди і її можливий розмір повинні бути підтвердженні обґрунтованим розрахунком та іншими допустимими доказами, такі випадки можливі, зокрема, коли незаконне використання комерційного позначення призводить до того, що таким використанням було знижено вартість репутації, що асоціюється із таким позначенням і для його відновлення (рекламні компанії, роз'яснювальна робота, агітаційні матеріали, спростування у пресі тощо) необхідно витратити певні кошти, які в цілому і становлять реальні збитки. Так як об'єкти інтелектуальної власності вирізняються особливістю правового регулювання, завдання реальної шкоди саме об'єкту інтелектуальної власності видається неможливим, тому застосування типових для речового права механізмів вирахування завданої реальної шкоди є неможливим.

Як свідчить судова практика, більшого поширення набуло відшкодування упущеної вигоди, так як, можливість її відшкодування пояснюється реальністю доведення в судовому засіданні розміру доходів,

які отримав порушник прав від незаконного використання комерційного позначення, а розмір упущеної вигоди, як відомо, не може бути меншим за доходи отриманні порушником. Хоча безумовно потрібно враховувати те, що в сучасних умовах тіньової економіки в Україні, дуже небагато господарюючих суб'єктів декларують реальні розміри отриманих доходів, так як уникають їх оподаткування, тому офіційної інформації, наданої, наприклад, податковою адміністрацією, іноді замало. Власник прав повинен здійснити низку заходів, спрямованих на доведення об'ємів продажу товарів, або наданих послуг, мережі їх поширення, можливо території, на якій здійснювалися продаж товарів або надання послуг, які в цілому можуть, прямо чи опосередковано, доводити розмір отриманих порушником доходів від незаконного використання комерційного позначення.

В юридичній літературі розглядається декілька методик визначення розмірів завданих збитків. Так, існує точка зору, відповідно до якої розмір упущеної вигоди повинен дорівнювати сумі, на яку могло б збільшитись, але не збільшилось майно власника комерційного позначення. Під час визначення упущеної вигоди повинні враховуватись заходи, які здійснив правовласник для її отримання саме в такому або іншому розмірі, або певні приготування, зроблені з тією ж метою. Але такий метод визначення упущеної вигоди, є не надто надійним, так як розрахунок не буде відрізнятися точністю та обґрунтованістю. Грошова сума, яку власник міг би отримати, якщо б його право не було порушене, буде уявною, а факт отримання цієї суми — дуже відносним,

ЗАХИСТ ПРАВ

так як на отримання доходів впливає не тільки наявність або відсутність порушення, але і інші, перш за все економічні, фактори, які можна тільки припускати [9].

У діяльності судів західних країн склалася більш чітка практика вирішення питань пов'язаних із відшкодуванням збитків. Судовою практикою було вироблено певні механізми вирахування розмірів завданих збитків, які активно використовуються позивачами, навіть, за відсутності чітких приписів у відповідних законодавствах цих країн. Так, наприклад, поширеним підходом в оцінці шкоди є оцінка на підставі формально умовної ліцензії. Така ситуація виникає, наприклад, в тому випадку, коли сторони є конкурентами. Шкода, понесена у зв'язку з порушенням, скоєним в минулому, визначається з урахуванням виплат за право використання об'єкта інтелектуальної власності відносно кожного контрафактного виробу. Але в цьому випадку виникають проблеми, особливо якщо позивач ніколи б не погодився на використання власного комерційного позначення. Інший, ще більш важкий для доведення шлях — це розгляд об'єму збуту, втраченого позивачем, в цьому випадку позивач має право на весь втрачений прибуток [8, С.333]. Така можливість виникає у разі вирахування різниці між доходом, отриманим постраждалим за певний період до скоєного правопорушення, і доходом, отриманим постраждалим за той самий період після здійснення правопорушення відносно його комерційного позначення. В цьому випадку виникає необхідність розглядати таку суму як ціну позову, яка виникла із відносних і уявних розрахунків позивача, що не завжди

може задовольнити суд. Крім згаданих методів, можливо визначення розміру збитків за принципом "один до одного". Де одна одиниця товару, що була реалізована з використанням комерційного позначення, прирівнюється до однієї одиниці товару, що не реалізована законним володільцем прав.

Проект Закону "Про охорону прав на торгівельні марки, географічні зазначення та комерційні найменування" передбачає норму, яка надає можливість правовласнику вимагати компенсації замість відшкодування збитків, завданих незаконним використанням комерційного позначення, або позначення, що схоже з ним до ступеня змішування. Розмір компенсації встановлено від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат, до того ж, розмір такої компенсації визначається судом з урахуванням вини особи і інших обставин, що мають значення для справи. Закріплення такої норми надає можливість більш повно захистити права на комерційні позначення, оскільки судова практика свідчить, що іноді довести розмір завданих збитків надзвичайно важко. Компенсація, в цьому сенсі, є необхідною альтернативою відшкодуванню збитків.

Необхідно звернути увагу ще на деякі особливості відшкодування шкоди визначенні чинним законодавством України. Так ст. 1209 ЦК визначає, що продавець, виготовлювач товару, виконавець робіт (послуг) зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану фізичній або юридичній особі внаслідок конструктивних, технологічних, рецептурних та інших недоліків товарів, робіт (послуг), а також недостовірної або недостатньої інформації про них. При

чому, відшкодування шкоди не залежить від їхньої вини, а також від того, чи перебував потерпілий з ними у договірних відносинах. Відносно теми дослідження, це має значення, так як, недостовірною інформацією щодо товарів може бути інформація, щодо місця виробництва товару (географічне зазначення) та/або виробника товару (комерційне найменування, торгівельна марка). А відповідно, у такому разі, виникає ситуація за якої постраждалими виявляються і споживач продукції, маркованої певним позначенням, що має характер недостовірного, і, безперечно, власник прав на таке позначення. Тому склад суб'єктів, які мають право на звернення до суду із позовом про відшкодування шкоди, на підставі ст. 1209 ЦК, завданої використанням на товарі комерційного позначення, що належить іншій особі, розширюється, і виникає ситуація за якої споживач та прав власник можуть ініціювати розгляд справи одночасно, що в кінцевому результаті надаватиме їм додаткові можливості під час доведення факту завдання їм шкоди.

Згідно зі ст. 1166 ЦК майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. Особа, яка завдала шкоду, звільняється від її відшкодування тільки в тому разі, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

Узагальнюючи, слід відзначити, що наведенні методи визначення розмірів завданих володільцю прав на комерційне позначення збитків, не є вичерпними, а мають лише уза-

гальнюючий, рекомендаційний характер, так як, в кожному конкретному випадку необхідно діяти враховуючи всі можливі фактори. Потрібно реально оцінювати власні можливості щодо збирання необхідного доказового матеріалу, враховувати ступінь відомості комерційного позначення в суспільстві, а відповідно і вартість цього позначення та репутації, що з ним асоціюється, становище на ринку, яке займає прав власник та конкурент, що порушив своїми діями права власника, а також, безперечно, наявність та ступінь вини порушника прав, характер вчиненого порушення, масштаби та територію порушення та низку інших факторів, які мають прямий або опосередкований вплив на визначення судом розміру завданих збитків.

"Не бідність знищує, а зневага. Я можу жити без усього, але я хочу, щоб про це не знали".

Вольтер.

Особисті немайнові права юридичних та фізичних осіб — власників прав на комерційні позначення, захищаються відповідно до глави 3 Цивільного кодексу. Так ст. 23 ЦК передбачає, що особа (фізична та юридична) має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

У змісті визначеному законом, моральна шкода полягає:

- у фізичному болеві та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- у душевних стражданнях, яких

ЗАХИСТ ПРАВ

фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;

- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку зі знищенням чи пошкодженням її майна;
- у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

Моральна шкода може відшкодуватися грішми, іншим майном або в інший спосіб.

У такій ситуації, розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. Під час визначення розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

Не дивлячись на те, що ст. 23 ЦК чітко передбачає, що моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування, судова практика України свідчить, що іноді судді визначаючи розмір завданої, в результаті порушення права інтелектуальної власності, моральної шкоди, вираховують її у відсотковому відношенні до завданої майнової шкоди, що не може вважатися законним.

У Постанові Пленуму Верховного Суду України № 4 "Про судову практику в справах про відшкодування

моральної (немайнової) шкоди" від 31 березня 1995 року (далі — Постанова) вказується, що "встановлене законом право на відшкодування моральної (нематеріальної) шкоди є важливою гарантією захисту прав і свобод громадян і законних інтересів юридичних осіб". Тому таким засобом захисту необхідно активно користуватися і у справах пов'язаних із порушенням прав на комерційні позначення, адже такі позначення нерозривно пов'язані із особою, а відповідно і з її діловою репутацією, яка формує загальне ставлення до особи, та безпосередньо впливає на формування певної репутації щодо її товарів і послуг, позначених торговельною маркою, комерційним найменуванням або географічним зазначенням.

Відповідно до ст. 94 ЦК України, юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати. Аналіз сучасної практики показує, що юридичним особам притаманні специфічні ознаки, зазіхання на які, може завдавати їм моральної (немайнової) шкоди. Тобто, такі фактори, які знижують конкурентноздатність юридичних осіб, перешкоджають вільній підприємницькій діяльності, тим самим, завдаючи нематеріальну — моральну шкоду. Нематеріальна шкода, завдана юридичній особі, виражається в глибоких порушеннях організаційної діяльності в цілому, порушенні найважливіших параметрів організаційного клімату, руйнуванні стратегічного планування підприємства, виникненні перешкод у розвитку тощо.

Взагалі, під моральною (немайновою) шкодою варто розуміти душев-

ні або фізичні страждання, яких зазнала особа у результаті протиправного діяння (бездіяльності), обмеження або позбавлення належних їй особистих, немайнових прав і благ. На базі генерального делікту існують спеціальні умови відповідальності за завдання моральної шкоди, вони притаманні лише окремим правопорушенням, передбачених особливим законом і застосовуються лише у випадках, передбачених законом. Ці умови відповідальності можуть виявлятися у характері діяльності, під час здійснення якої завдається досліджувана шкода, також у залежності від того кому і ким завдана шкода. Перелік підстав, що підлягають обов'язковому з'ясуванню під час вирішення спору про відшкодування моральної (немайнової) шкоди наведений, зокрема, у п. 5 Постанови: "відповідно до загальних підстав цивільно-правової відповідальності обов'язковому з'ясуванню під час вирішення спору про відшкодування моральної (немайнової) шкоди підлягають: наявність такої шкоди, протиправність діяння її заподіювача, наявність причинного зв'язку між шкодою і протиправним діянням заподіювача та вини останнього в її заподіянні". Крім того, стаття 1167 ЦК визначає загальні підстави відповідальності за завдану моральну шкоду, і передбачає, що моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, встановлених частиною другою статті 1167 ЦК.

Взагалі, і моральна, і фізична шкода після нанесення, по суті є неоправданими і не можуть бути відшкодовані. З цього погляду необхід-

но погодитися з думкою про наявну термінологічну некоректність у положеннях Цивільного кодексу. Щоб така шкода могла бути компенсована виходячи із засад розумності, важливості та справедливості, необхідно ретельне і всебічне вивчення обставин заподіяння шкоди, особистості заподіювача шкоди й особи, яка зазнала страждань, тобто важливо максимально індивідуалізувати підхід до оцінки моральних страждань. На сьогодні проблематика цієї теми зумовлена ще і тим, що законодавець від регулювання точного розміру відшкодування моральної (немайнової) шкоди відмовився, залишивши це право суду. Звідси слідує, що дійсного розміру відшкодування моральної (немайнової) шкоди не існує доти, доки суд, в кожному окремому випадку, його не визначив. Не визначив законодавець і яких-небудь правил застосування критеріїв для визначення розміру немайнової шкоди, залишивши і це питання на розсуд суду. В свою чергу, Верховний Суд України не розробив правових позицій із визначення розміру моральної (немайнової) шкоди. Таким чином, розробка принципів визначення досліджуваної шкоди виявляється актуальною як в теорії так і на практиці. Це спричинено тим, що від правильного встановлення критеріїв, залежить і правильне визначення суми, яка повинна бути відшкодована. Відшкодування моральної шкоди надає можливість полегшити для постраждалого наслідки правопорушення, надає йому можливість набутти нове благо на заміну втраченого.

Для того, щоб суд під час вирішення цієї проблеми зміг повністю та точно визначити розмір мораль-

ЗАХИСТ ПРАВ

ної (немайнової) шкоди, яка повинна бути відшкодована, йому необхідно визначитись з такими питаннями:

1. законодавче регулювання, конкретного питання;
2. критерії визначення розміру відшкодування цієї шкоди [10, С.97].

На сьогодні домінуючою є методика розроблена визнаним авторитетом у цій області права російським юристом А.М.Єрділевським [11]. Професор А.М.Єрделевський встановив максимальний розмір відшкодування моральної шкоди у розмірі 720 мінімальних заробітних плат, що відповідає заробітковій фізичної особи за 10 років, якщо вона отримує заробітну плату, що відповідає 6 мзп. на місяць. Ця сума абсолютна, розміри ж відшкодування коливаються в залежності від глибини нанесеної моральної травми, тобто ця сума — 720 мзп — береться з понижуючим коефіцієнтом. Так під час кримінально не караного нанесення шкоди майну, або іншого порушення майнових прав споживачів цей коефіцієнт визначений як — 0,05 (36 мзп.) і т.д. Враховуючи наведені критерії, професор А.М.Єрделевський вивів формулу розрахунку розміру моральної шкоди. Виглядає вона так:

$$D = d \times f_v \times i \times c \times (1 - f_s),$$

де

- D** — розмір моральної шкоди, що повинна бути відшкодована;
d — розмір моральної шкоди, розрахований виходячи з абсолютної суми і коефіцієнта;
f_v — ступінь провини відповідача, де $0 < f_v < 1$;
f_s — ступінь провини потерпілого, до того ж **f_s** повинна бу-

ти не більше 1 і не менше 0;

i — коефіцієнт індивідуальних особливостей потерпілого, де $0 < i < 2$;

c — коефіцієнт врахування обставин, що заслуговують уваги, де $0 < c < 2$;

При

f_s = 0 максимальний розмір
D = 4d.

Для реалізації цієї формули краще використовувати наступні ступені провини відповідача (того, хто завдав моральну шкоду):

f_v = 0,25 для простої необережності;

f_v = 0,5 для грубої необережності;

f_v = 0,75 для непрямого умислу;

f_v = 1 для прямого умислу.

Ступінь вини потерпілого приймається як **f_s = 0,5**, оскільки провинна потерпілого враховується для зменшення розміру відшкодування моральної шкоди тільки у формі грубої необережності. Коефіцієнт врахування обставин, що заслуговують уваги "c" повинен корегуватися в залежності від виду правопорушення і границі чуттєвості людського організму на зовнішні подразники. "c" = 1, під час "звичайних" правопорушень, "c" = 2, за умови "незвичайних" правопорушень.

Звертаючись до розробок інших науковців, можна вирізнити Є.Солодко, який вважає, що основою методики визначення розміру відшкодування моральної шкоди, повинні бути, "*...певні психологічні залежності*". Також, потрібно звернути увагу на засіб визначення суми відшкодування моральних збитків постраждалому, який розробили С.Антосик та О.Кокун. Вони пропонують таку суму вираховувати за допомогою різних коефіцієнтів — винності, ступеня стресу тощо.

Ґрунтуючись на ідеях зазначених вище авторів, В.Тертишник та В.Васильченко розробили власну формулу визначення "еквівалентної суми компенсації моральної шкоди":

$$X = BSF(1:G+W),$$

де

X — сума компенсації постраждалому;

B — умовна базова початкова (мінімальна) сума компенсації моральної шкоди (100 неоподатковуваних мінімумів);

S — еквівалент ступеня моральних страждань;

F — коефіцієнт винності відповідача;

G — коефіцієнт ступеня делінквентності поведінки постраждалого;

W — коефіцієнт дієвого каяття відповідача та його активності щодо залагоджування завданої шкоди [12].

Безумовно, що такі підходи не вирішують повністю зазначену проблему, але можуть надати певну допомогу для встановлення стабільної, зваженої та єдиної для всіх регіонів судової практики відшкодування моральної шкоди завданої порушенням прав інтелектуальної власності на комерційні позначення.

Підбиваючи підсумки, потрібно відзначити, що, так як, засоби і способи захисту права власності, які зазвичай застосовуються, не завжди можуть бути ефективними під час захисту права інтелектуальної діяльності, то актуальним наразі залишається питання вироблення дієвих механізмів захисту саме прав інтелектуальної власності, та розробка правової системи з іншим змістом,

яка б із самого початку розроблялась враховуючи специфіку правового регулювання інтелектуальної власності. Потрібно усвідомлювати значення комерційних позначень для розвитку сучасної ринкової економіки, ту роль, яку вони виконують на ринку товарів і послуг, а відповідно, і заходи які потребуються для ефективного цивільно-правового захисту прав на такі позначення повинні бути пріоритетною складовою державної політики в сфері інтелектуальної власності. Детальний аналіз структури законодавства, яке визначає порядок притягнення до цивільно-правової відповідальності, а також механізмів здійснення таких заходів в судовому порядку, демонструє, на жаль, певну недосконалість таких норм, так як, наявні неузгодженості законодавчих норм, відсутні реальні механізми здійснення прав на захист інтелектуальної власності, наданих, зокрема, ст. 424 ЦК. Потребують детального розроблення методики визначення розміру відшкодування завданих збитків та розміру відшкодування моральної (немайнової) шкоди за порушення прав інтелектуальної власності на комерційні позначення.

Відповідно до ст. 50 частини VI "Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариством та Україною" від 16.06.94 р. "Україна продовжить удосконалювати захист прав на інтелектуальну власність для того, щоб до кінця п'ятого року після набуття чинності Угодою, забезпечити рівень захисту, аналогічний до існуючого в Співтоваристві, включаючи ефективні засоби забезпечення дотримання таких прав". У зв'язку з тим, що у зазначений термін передбачений Угодою рівень захисту не був забезпечений,

робиться висновок, про чітку визначеність напрямків діяльності нашої країни на найближчий час та підкреслюється особлива роль захи-

сту інтелектуальної власності для суспільства та Держави. ◆

Література:

1. *Право інтелектуальної власності: торговельні аспекти: науково-практичне видання* / Г.А. Андрощук, П. Крайнев, І. Кавасс. — К.: Вид. Дім "Ін Юре", 2000. — 164 с.;
2. *Сергеев А.П. Право інтелектуальної власності в Російській Федерації: учеб.* — 2-е изд., перераб. И доп. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. — 752 с.;
3. Підпригора О.А. Проблеми цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності // *Інтелектуальний капітал.* — № 4, 2002. — С. 4 — 14;
4. Росамахіна О. Особливості правової охорони добре відомих знаків в Україні // *Юридичний журнал.* — № 6, 2004.;
5. Шевельова Т. Комерційне найменування: проблеми правової охорони в Україні // *Інтелектуальна власність.* — № 7, 2005. — С. 12 — 16;
6. Судові рішення // *Юридична практика.* — № 30 (396), 2005. — С.20;
7. *Господарське судочинство. Захист прав інтелектуальної власності.* — під заг.ред. Притики. — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2005;
8. *Основи інтелектуальної власності.* — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 1999. — С. 600;
9. *Петров И.А. ПЗО Охрана товарных знаков в Российской Федерации: Учеб.-практ. пособие.* — М.: Дело, 2002. — С.176;
10. *Палиук В.П. Моральный (неимущественный) вред.* — К.: Право, 2000. — С. 258;
11. *Эрделевский А.М. Моральный вред и компенсация за страдания.* — М.: Издательство БЕК, 1997. — С.63 — 71;
12. *Тертишник В.М., Васильченко В. Проблеми захисту честі і гідності людини та відшкодування моральної шкоди у сфері правосуддя // Право України, 2004. — №1. — С.96 — 101.*